

"Saatçi Dede" Ahmed Eflâkî

'Dervish Clockmaker' Ahmed Eflâkî ENGLISH SUMMARY ON PAGE 101

Bütün makine parçaları göz önünde olduğu için "iskelet saat" olarak anılan saatler, 19. yy boyunca özellikle Mevlevî saat ustaları tarafından çok sayıda üretilmiştir. Ustaların en ünlüsü "Saatçi Dede" diye anılan Ahmed Eflâkî'dir.

ŞULE GÜRBÜZ ŞİNASI ACAR*

» 1. Uluslararası Londra Sergisi

Üretilen mala pazar bulmanın ilk koşulu, kuşkusuz onun tanıtılmasıdır. Bu amaca yönelik en iyi araçlardan biri uluslararası sergilerdir. İlk uluslararası sergi, o zamanlar Avrupa'nın güçlü sanayi ülkesi olan İngiltere'nin girişimiyle 1851'de Londra'da açılmıştır. Bu serginin ilk dünya fuarı olduğu söylenebilir. Sergiye A.B.D., Fransa, Felemenk ülkeleri, İspanya, Portekiz, Prusya, Rusya, Hindistan gibi ülkeler yanında Osmanlı İmparatorluğu da katılmıştır. İmparatorluğu sergiye katılmaya sevk eden önemli etkenlerden biri -Tanzimat'tan sonra gelişen-Osmanlı-İngiliz dostluğu olmakla birlikte, Osmanlı tebasının tarım, sanayi ve sanat alanlarındaki yeteneğini kanıtlamaktı. Fuarda sergilenecek eşyanın saptanmasında yerel meclis ve memurlar görevlendirilerek seçilen ürünlerin -üstünde bölgesi, sahibi ve fiyatı yazılı olduğu halde- "Nafia Nezâreti"ne (Bayındırlık Bakanlığı'na) gönderilmesi istendi. Toplanan eşya gemiye yüklenmeden önce devlet ricâli, elçiler, esnaf ve tüccarın görebilmesi amacıyla kısa bir süre İstanbul'da sergilendi.

Londra Sergisi'ne götürülecek, yaklaşık 700 üreticiye ait ürünler arasında deri eşya, yapağı, keten, ipek ve pamuklu dokumalar, kilim ve halı, kılıç ve bıçak gibi çeşitli kesici araçlar, cam eşya, lüleci ve çömlekçi çamurundan yapılmış ürünler, altın ve

gümüşten yapılmış takılar, yumuşak ve sert çeşitli taşlar, başta gümüş, bakır, demir ve kurşun olmak üzere imparatorluğun çeşitli bölgelerinden çıkarılan madenlere ait numuneler ile tahıl ürünleri, kurutulmuş meyveler, çeşitli besin maddeleri, yağ elde edilen maddeler ve yağ örnekleri bulunuyordu. Bütün bu numuneler Feyzi Bahri vapuruyla yola çıkarıldı. Temsilci olarak katılan Kostaki Musurus, Mustafa ve Cemaleddin paşalar yanında kimi görevliler de Londra'ya gönderildiler. Vapur zamanında ulaşamadığı için, Osmanlı ürünleri fuarın açılışından sonra sergilenebildi. Ancak Osmanlı pavyonu, başta Kraliçe Victoria olmak üzere pek çok ziyaretçi tarafından gezildi ve özellikle tarım ürünleri ve el işleri takdir topladı.

"Kristal Saray"da düzenlenen Londra Sergisi -altı ay kadar açık kaldıktan sonra- 11 Ekim 1851'de kapandı. Osmanlı ürünlerinden kimileri, ağırlıklı olarak Mısır ve Tunus'tan gönderilenler, takdire şâyân görülerek teşvik amacıyla madalyayla ödüllendirildi. 1851 Londra Büyük Sergisi'nin, uluslararası ve kültürlerarası iletişimde yeni bir çağı başlattığı söylenebilir.

Londra Büyük Sergisi'ne Osmanlı devletince -prestij unsuru olarak- tümüyle yerli yapım bir iskelet saat de gönderilmişti.

İskelet Saatler ve Eflâkî Dede

18. yy sonlarında Fransa'da ortaya çıkan ve bütün makine parçaları göz önünde olduğu için "iskelet saat" olarak

Ahmed Eflâkî Dede'nin mührü.
Ahmed Eflâkî Dede's seal.

Mühürde "Muvakkit-i Mahmûdiyye, Es-seyyid Ahmed Dede" yazıyor.

Eflâkî Dede'nin mektubu. Letter by Ahmed Eflâkî.